

Координаційного штабу з питань захисту прав дитини в умовах воєнного стану, який здійснює консультативно-дорадчу, координаційну, моніторингову діяльність за вказаним напрямком. Проте потребує налагодження безпосередньої діяльності служб із захисту прав дітей на місцях. У зв'язку з тим пропонується створити спеціалізовані служби у справах захисту прав дітей у всіх областях України, підпорядковані у тому числі Міністерству оборони України, із залученням військовослужбовців у практику захисту прав дітей в умовах воєнного стану.

Література:

1. Про утворення Координаційного штабу з питань захисту прав дитини в умовах воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 17 березня 2022 року № 302. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/302-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 13.06.2023).

2. Деякі питання тимчасового переміщення (евакуації) дітей та осіб, які проживають або зараховані до закладів різних типів, форм власності та підпорядкування на цілодобове перебування, в умовах воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 березня 2022 р. № 385. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 13.06.2023).

3. Постанова Кабінету Міністрів України від 1 червня 2023 р. № 546 «Про тимчасове переміщення (евакуацію) дітей та осіб, які проживають або зараховані до закладів різних типів, форм власності та підпорядкування на цілодобове перебування, та їх повернення». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/546-2023-п#Text> (дата звернення: 13.06.2023).

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ КООРДИНАЦІЙНОЇ РАДИ З ПИТАНЬ ЗАХИСТУ ТА БЕЗПЕКИ ДІТЕЙ

Юшкевич О. Г.

*доцент кафедри теорії та історії держави і права факультету № 1
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

За інформацією ЮНІСЕФ в Україні через широкомасштабну війну, розпочату росією, з 3,2 мільйона дітей, які залишилися у своїх будинках, близько 1,6 млн опинилися на межі голоду та нестачі їжі [1].

На інформаційній платформі «Діти війни» станом на 05.06.2023 за даними Офісу Генерального прокурора – 485 дитини загинули, за даними Офісу Генерального прокурора – 1005 дітей поранені, за даними Національної поліції України – 387 дитини зниклі, за даними Національної поліції України – 13 244 дітей знайдено, за даними Національного інформаційного бюро – 19 505 дитини депортовано, за даними Національного інформаційного бюро – 371 дитину вдалося повернути. На жаль, точна кількість постраждалих дітей постійно оновлюється через тимчасову окупацію частини території України та активні бойові дії [2].

Указом Президента України від 08.08.2022 № 568/2022 було утворено консультативно-дорадчий орган при Президентові України – Координаційну раду з питань захисту та безпеки дітей [3] (далі – Координаційна рада), до складу якої входить керівник Офісу Президента України, голова Координаційної ради; начальник Управління ювенальної превенції Національної поліції України; заступник Міністра з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України; представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини з прав дітей, сім'ї, молоді та спорту (за згодою); представник громадської організації «Всеукраїнська асоціація «Інформаційна безпека та інформаційні технології» (за згодою); радник – уповноважений Президента України з прав дитини та дитячої реабілітації, секретар Координаційної ради; начальник відділу аналітики Департаменту захисту прав громадян, постраждалих від збройної агресії, Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України; начальник відділу з питань захисту прав дитини Департаменту моніторингу дотримання прав людини Міністерства внутрішніх справ України; заступник Міністра соціальної політики України з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації; Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (за згодою); начальник Департаменту захисту прав дітей та протидії насильству Офісу Генерального прокурора (за згодою) та інші уповноважені особи.

Діяльність Координаційної ради є відкритою і гласною. Відкритість діяльності Координаційної ради забезпечується шляхом створення умов для присутності на її засіданнях представників засобів масової інформації (крім випадків проведення закритого засідання), гласність – шляхом розміщення інформації про діяльність Координаційної ради на веб-сайті Офіційного інтернет-представництва Президента України. Координаційна рада систематично інформує громадськість про свою діяльність [3].

Серед основних завдань Координаційної ради відповідно до Положення про Координаційну раду з питань захисту та безпеки дітей [3] слід виділити системний аналіз ситуації, визначення напрямів та пріоритетів щодо захисту прав та безпеки дітей, насамперед в умовах воєнного стану, напрацювання пропозицій щодо заходів з попередження вчинення злочинів проти дітей, недопущення примусової депортації юних громадян України за межі держави, сприяння скоординованій реалізації таких заходів, забезпечення моніторингу ефективності їх реалізації; підготовка проєктів нормативно-правових актів, прийняття і реалізація яких є необхідними для ефективного розслідування злочинів проти дітей, фактів їх примусової депортації за межі держави; моніторинг ситуації щодо встановлення, знаходження та повернення дітей, які примусово переміщені з тимчасово окупованих територій України; моніторинг ситуації щодо тимчасового переміщення (евакуації) дітей, у тому числі дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей з інвалідністю, дітей з особливими освітніми потребами, які проживають або зараховані до закладів різних типів, форм власності та підпорядкування на цілодобове перебування, з територій, які розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій або які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні) або межують з таким територіями, повернення та влаштування таких дітей у післявоєнний період.

Підчас одного із засідань Координаційної ради в Офісі Президента України за участі Генсека ООН, послів країн G20 та правозахисників, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини наголосив, що відомо про такі методи росіян, як вербування та використання дітей. Загарбники на тимчасово окупованих територіях створюють регіональні відділення «юнарії», тим самим налаштовують українських дітей проти України та готують до вступу до добровольчих батальйонів країни-агресорки. Воєнізований формат виховання має згубний вплив на свідомість дітей, котрі постраждали внаслідок російської збройної агресії та окупації [1].

Радниця – уповноважена Президента України з прав дитини та дитячої реабілітації Дар'я Герасимчук наголошувала на ефективній співпраці Координаційної ради з Офісом спецпредставника Генсека ООН з питань дітей та збройних конфліктів, з так званим «механізмом СААС», що моніторить 6 грубих порушень прав дітей у збройних конфліктах: вербування, сексуальне насилля, викрадення, вбивство та поранення, напади на школи та лікарні, перешкоджання в доступі до гуманітарної допомоги. Результат цієї роботи – національний

превентивний план запобігання та подолання грубих порушень прав дитини в умовах збройної агресії російської федерації проти України і попередня домовленість про напрацювання спільного з ООН превентивного плану [4].

Саме результатом роботи Координаційної ради було зібрання доказової бази для того, щоб Міжнародний кримінальний суд зміг виписати ордери на арешт путіна та марії львової-білової за злочин депортації та примусового переміщення українських дітей [4].

Наприкінці травня 2023 року Координаційною радою було презентовано план дій «Bring Kids Back UA» щодо повернення українських дітей, незаконно вивезених росією з окупованих територій України. У межах реалізації плану передбачено низку високоефективних заходів із залученням міжнародної спільноти, зокрема представників урядів держав-партнерів, профільних експертів та інституцій, громадського сектору, а також відомих діячів культури і спорту [5].

План дій «Bring Kids Back UA» складається з таких блоків як повернення депортованих Росією українських дітей; розвиток сімейних форм виховання; реінтеграція дітей, повернутих із рф, організація їх соціалізації та освітні ініціативи; порятунок і захист дітей України; фіксація злочинів та притягнення РФ до відповідальності; міжпарламентська взаємодія; комунікація й публічні заходи та розвиток інфраструктури сімейного виховання. За кожним із блоків закріплені відповідальні державні органи. Наразі вже розроблено алгоритм супроводу дитини, яка повертається в Україну, а також відбувається уніфікація надання всіх необхідних послуг [6].

Відкрито також Центр захисту прав дитини в місті Києві – міжвідомчий центр для дітей, котрі стали жертвами злочинів чи були їхніми свідками, де відповідні фахівці можуть отримати інформацію від дітей та їхніх родин, провести медичне обстеження, зокрема з криміналістичною метою, і надати необхідну терапевтичну допомогу. Фахівці Центру захисту прав дитини працюють за моделлю «Барнахус» (Barnahus) [7].

Література:

1. Уповноважений узяв участь у засіданні Координаційної ради України з питань захисту та безпеки дітей в Офісі Президента України за участі Генсека ООН, послів країн G20 та правозахисників. URL: <https://surl.li/hrmbn>
2. Інформаційна платформа «Діти війни». URL: <https://childrenofwar.gov.ua/>

3. Про Координаційну раду з питань захисту та безпеки дітей : Указ Президента України від 08.08.2022 № 568/2022. URL: <http://surl.li/hrlfg>

4. Збудувати нову глобальну систему безпеки дітей світу. URL: <http://surl.li/hrmlj>

5. Андрій Єрмак провів нараду з представниками органів державної влади щодо питань захисту та безпеки дітей. URL: <http://surl.li/hrmks>

6. Зеленський ознайомився з планом повернення незаконно депортованих росією дітей Bring Kids Back UA. URL: <http://surl.li/hrmro>.

7. В Україні відкрили Центр захисту прав дитини – Зеленський. URL: <http://surl.li/hrmts>

ОКРЕМІ ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Янковий М. О.

*професор кафедри криміналістики та психології
Одеського державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

Як відомо, будь-яка наука, якщо мова йде про вивчення її інститутів, повинна включати їх історико-правовий аналіз, оцінку історичного шляху розвитку. Такий підхід сприяє якості вивчення взаємозв'язку інститутів правосуддя у справах дітей. Лише за такого підходу можна очікувати певних позитивних результатів порівняння та використання цих інститутів для розробки оптимальної моделі захисту прав дітей під час проведення слідчих (розшукових) дій в умовах військової агресії [2, с. 26].

Правосуддя, в орбіту якого з тих чи інших причин залучалися діти, виникло та розвивалося переважно як загальне правосуддя у кримінальних провадженнях. У кримінальному переслідуванні юридична незахищеність дітей перед судом та іншими органами, що здійснювали правоохоронні функції, проявлялася в досить жорстких формах. Так, наприклад, судова система Англії XVIII ст. допускала утримування в тюрмах дітей наймолодшого віку як хлопчиків, так і дівчаток віком 10-13 років разом із дорослими злочинцями. Становище неповнолітніх правопорушників перед законом у США в першій половині XIX ст. мало чим відрізнялося від Англії. У цій країні діти віком від 7-ми років притягувалися до кримінальної відповідальності, а неповноліття не вважалося обставиною, що пом'якшує відповідальність. Кримінальний процес США передбачав